

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

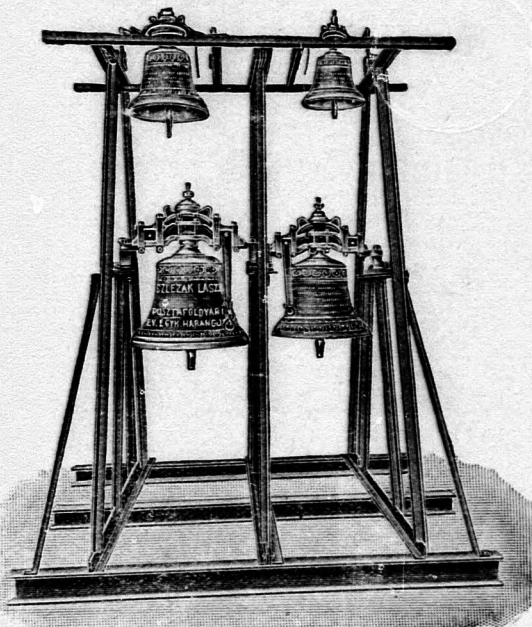
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

77. szám. (Saját házában)

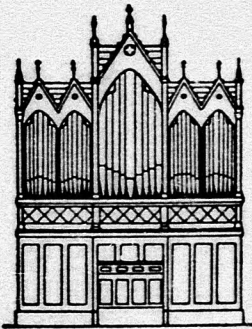
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a legszebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karai, süssal, szentendre, tiszadada, zádorházi, orosházi, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszlisztkai egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségén utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású oszorendszerű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,
iskolák, hivata-
lok, takarékpénztárak és
magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

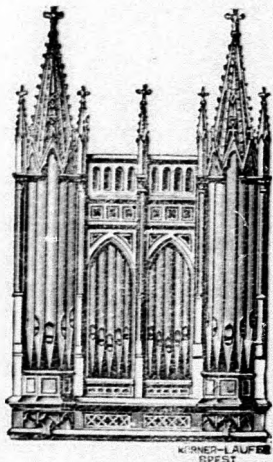
ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR
Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

NYOMTATVÁNYOKAT

SZAKSZERŰ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT.

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA
VÁLLALATA o o o o
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlját
kitünő hang- és erős szerkezetű légnyomatu és elek-
tromos berendezésű

O r g o n á i k a t

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárvaros.

Ajánlja magát több
évi szavatolás mellett
régii harangok újraön-
tésére, valamint új ha-
rangok és teljes ha-
rangcsoportok előre
meghatározott hangok
utáni elkészítésére. Kül-
önösen ajánlja saját
találmánya új mo-
dern átlynkaszott

harangjait

melyek felső részükön
a hegedűéhez hasonló
S alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért
erősebb, terjedelme-
sebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang
hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl
továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet
nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál-
hatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy-
éremmel kitüntetve.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg
mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-bal-
zsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy min-
den háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint kül-
sőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarás-
nál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb
fájdalomesillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják k ö s z -
v é n y n é l c s u z n á l továbbá
meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat.
Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz
lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6
kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem
használ mást csak a
hires

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes
bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K.
65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és
külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerez-
hetők be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: **egész évre 12 kor.**, **félévre 6 kor.**

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési diák küldendők. ::

Imádság tanév elején.

Irta s elmondta a debreceni kollegium megnyitásakor 1915 szept.
9-én a nagytemplomban: **dr. Veress István.**

Minden bölcseségnek és hatalomnak Ura, minden erőnek és értelemnek egyedüli kormányzója véghetetlen Istenünk! a lélek töprengő gondolataival, a szív bizonytalan érzelmeivel állunk meg szent színed előtt ez új iskolai év kezdetén. Amidőn éltünk hajóját kibocsátjuk az új küzdelmek és fáradoalmak bizonytalan tengerére, elcsüggedt szívünket a te dicsőséged fénye melegíti fel; elfásult keblünkben a te atyai jószágod napsugára kelt új életet. Igen, Uram, fényre, melegségre van szükségünk ebben a sötét világban, amikor annyi nemes szív hamvad el, amikor az adáz küzdelmekben a holttetemekkel borított vérmezőkről az enyészet fagyasztó szele zúg felénk. Igen, Uram, új életre van szükségünk annyi élet megsemmisülése között; nekünk jobbaknak kell lennünk, mint voltunk s azon hősök emlékének oltárán, akiket helyettünk hívott el isteni bölcseséged e világmegrendítő harcokban, — méltóan csak egy új élet fogadalmával áldozhatunk.

Véghetetlen Isten! Örökkévaló Felség! Az új életet, amely után szívünk eped, lelkünk kimondhatatlanul vágyódik, egyedül a te mindenekre kiterjedő hatalmad képes fölfakasztani; a te hatalmad, amelyet épen úgy csodálunk az égi testek milliárdjainak kormányzásában, mint a szív indulatainak irányításában; a te hatalmad, amely öl, pusztít, elevenít; vészt, vihart bocsát, hogy aztán derüs eget mutasson nekünk.

És ha ma, amidőn éltünk új útjára elindulunk, remegő ajakkal kérdezzük: miért e szörnyű vihar és öldöklés körülünk? miért nagyobb a vértengernél is a kedveseiktől megfosztottak könyözöne? miért temetünk el naponként annyi örömet és reményt?: a te hatalmad

érzése megvívasztal bennünket, felemel-kétségbeesésünk sötét éjeléből. Óh hatalmas Felség, te elébb meg akarsz bennünket alázni, összetörni, a porba sújtani; azért bocsátod reánk e rettenetes ítéletet, a vésznek, a viharoknak minden hatalmát, hogy az agyuk irtózatossá dörgésében, a puskák ropogásában, a fegyverek csattogásában meghalljuk haragodnak sújtoló szavát: Megbüntetem az embereket az emberek által! De lelkünk borulatán felragyog a hit, hogy kezeddel, amellyel most sújtolsz, lassanként begyógyítod az emberiségnek millió meg millió sebet.

Ezzel a hittel indulunk el a te nevedben ez új iskolai év hajnalán, mert az idő halad és az idő hív bennünket tovább, tovább. Mi tudjuk jó Atyánk, hogy a megpróbáltatások, a rettenetes szenvedések között is, mint az időt mutató óra, tovább kell haladnunk, mert nem mennek-e előre az ég villamai és mennydörgései közepett is a viharkorbácsolta tengeren az emberek gyöngye hajói? Letegyük-e a munka eszközeit s csüggedten felre vonuljunk, amidőn körülöttünk egy fél világ látszik rombadölni s országok arculata változik meg egészen? Nem, jó Atyánk, mert te épen azért tetted a munkát leghívebb barátunkká, hogy megvívasztaljon a gyász napjaiban s elvonja lelkünkről mindannyiszor a bánat fellegét, ha súlyos veszteségeinkre, hirtelen kidőlt testvéreinkre gondolunk. És ha véghetetlen bölcseségű Isten, a honvédelem magasztos, életet és vért kívánó munkáját annyi testvérünkkel ott végeztetted el a harcmezőn, végeztess el velünk, akikre itthon szintén reá szakad e nagy harc rémítő fergetege, azt a munkát, amely a te karod segítségével eltakarítva a romokat, egy jobb, egy boldogabb jövő alapját veti meg.

Óh adj erőt jóságos Isten a munkára, amelyet csak a te támogató segítségével kezdhethetünk el; lelkünk el ne lankadjon, szívünk el ne csüggedjen, ha nem is látjuk itt mind a munkásokat,

akiket a te bölcseséged ide rendelt a nevelésnek eme mezejére. Ha megemlékezünk azokról, akik a tanárok és a tanítványok közül tőlünk örökre elvették, ha gondolunk az értünk harcoló tanárookra és tanítványokra, serkentsd mindannyiszor jobban-jobban lelkünket a lankadást nem ismerő, a türelemben el nem fogyó, az erők megfeszítéséig kitartó hűséges cselekvésre. Mert Uram, te csak egyedül a munkát áldod meg, csak a híven küzdőnek adsz diadalt. Aki a reá bízott talentumokat a tékozló fiú módjára hasztalan fecsérli el s a dologtalanság útjain éli le a munkára szánt drága időt, sújtó jobbod bünteti meg s lelkébe a késő bánat marcangoló érzelmeit plántalod. Te örök bölcseségű Atyánk! e világháború küzdelmei közepett is a nemesen véghez vitt munka hatalmát tárod gyarló tekintetünk elé, amidőn egy kiválasztott nép példájában megmutatod nekünk, hogy mily dicső tetteket visz véghez az egyetértésen alapuló erő, a kitartás, a szorgalom. Eme nemes példán buzdulunk mi is fel s trónod előtt leborulva újíjuk fel fogadalom gyanánt főiskolánk régi jelszavát: **imádkozzunk és dolgozzunk.** És mégis, jó Atyánk, arra kérünk, hogy ha az előttünk álló iskolai évben munkánkon ott fog ülni a gyarlóság bélyege s nem hozza meg a kívánt gyümölcsöket, nézd el gyengeségünket, mert megnehezült az idők járása felettünk s érzelmünk húrján egy fél világ fájdalma hangzik fel.

Örökkévaló Felség! A gyöngye növényt a kertész kezére, a tanuló ifjúságot a tanárok jóságos gondjaira bízod. De miképen a növénynek világosságra, fényre, napsugárra, úgy a tanuló ifjúságnak arra az igaz tudományra van szüksége, amelynek éltető forrása szent Fiad tanításában van. Óh segíts Uram, hogy ebben az igaz tudományban nevelhessük ifjainkat, amely egyedül teszi emberré az embert. Minden világi tudomány miként a tovarohanó idő változásnak van alávetve, de a te szent Fiad tudománya mindig egy és ugyanaz a világ minden változása közepett is. A világi tudomány, nem azt látjuk-e napjainkban — gyűlöletet vet és viszályt arat; fegyvereket kovácsol és öldököl; merész terveket sző és az emberek pusztításában leli örömét, — de szent Fiad tudományának szava: szeresd ellenségeidet is. — mostan is túl zengi a csaták rémítő zaját.

Oltárod előtt porba hullva kérünk Atyánk, adj erőt e nehéz napokban a tanároknak, hogy egyetlen Fiad tudományának a fényénél vezethessék az ifjúságot a világi ismeretek szövevényes útjain s értelmök erősítése mellett érzelmi világok fejlesztéséről sem felejtkezzenek el. Óh mert iránytű nélkül eltéved ködben a hajós, álmok honában révedez az ifjú lelke Jézus tudománya nélkül. Lehelj az ifjakba engedelmesség lelket, szilárd akaratot a jövő nagy feladatának megfejtésére.

TÁRCA.

Üzenet a raboknak.

*A levélbe, mit ma írtam:
A lelkemet belesírtam.
Idegenbe küldném messze,
Ha az útban el nem veszne.*

*Ha meglelné őket épen
Muszkaország közepében,
Vagy még messzebb: olyan távol,
Hova japán-tűz viiágoi.*

*Száll a lelkem; száll hozzájok;
Nagy búsan gondolok rájok.
Oh hogy hoznám vissza őket,
A rabságban szenvedőket!*

*Élnek, vagy tán nem is élnek?
Megvannak-e még szegények?*

*Hogyha élnek: sorsuk árva,
Idegenbe átplántálva.*

*Szellő! vidd el sóhajomat,
Felhő! sírd el bánatomat.
Lelköknek vigasztalást;
Sebeikre írt, gyógyulást.*

*Mondd el nekik: törjük, rontjuk;
Ellenünknek vérét ontjuk.
Száz halált oszt ágyunk, karunk;
Győzünk, mert győzni akarunk.*

*A földre, hol foly a Tisza:
Dicsőséggel térnek vissza.
... Rab hősök, ne csüggedjétek;
Elmegyünk mi érettetek!*

Erdélyi Imre.

Áldd meg főiskolánk előjáróit, hogy lelkök szeretetével, értelmük bölcseségével kormányozzák annak reájok bízott ügyeit. Add, hogy a kormányzók, a tanárok, a tanulók szíve egy érzelemben dobbanjon össze: a házat, az egyházat a sírig imádó érzelemben.

Viharban, fergegben kezdjük el újra mindenható Istenünk ez új iskolai évet; óh kérünk hozd el minél előbb a béke napsugarát a sötét fellegek alól a súlyosan megpróbált emberiség boldogtalan fiaira. Lehelj virágos mezőket a harctéren porladó tetemekre s küldj az ágyúk dörge helyett az erdőkoszorúta hércék felé lágyan zsongó szellőket, hogy miként ama bethlehemi éjjelen, ismét megcsendüljön a bűnös világ felett az angyali szózat: *Békesség e földön s az emberekhez jóakarattal.* Ámen.

*

Tanárok, tanulók serege! indulj el bátor lélekkel, erős szívvel ez új iskolai évnek küzdelmes, ismeretlen útaira. A körülünk csapkodó hullámok között legyen a mi főiskolánk a reménynek zöldelő szigete, amelyen a jövő záloga, az ifjúság növekedjék értelemben, nemesedjék értelemben az emberiség dicsőségére. A mennyei Atya védje, óvja e kicsiny szigetet az ő mindeneket befedező jóságával. Ámen.

Beszéd a kollégium megnyitásakor.

Tartotta 1915 szeptember 9-én **dr. Kun Béla** kollégiumi igazgató.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Elnökség!
Mélyen tisztelt Közönség!

Tanítás és nevelés egymástól el nem választható feladatok s csupán avatatlanok mondhatják, hogy csak tanítson az iskola, a nevelés pedig legyen a család dolga, — hiszen, amint a legprimitívebb nevelés sem történhetik bizonyos ismeretek közlése, tehát tanítás nélkül: épügy nincs tanítás sem, legyen bármily magas tudáshoz vezető, mely pusztán az értelemre hatna, nem egyszersmind a kedélyre és jellemre is. Azon ellenben, hogy az iskola munkájában, mely szükségképen tanító is, nevelő is, a tanító vagy a nevelő irányzatnak kell-e előtérben állani, nagyon is bőven lehet vitatkozni. Én még azt sem merném kategórikus igazságnak elfogadni, hogy az alsófokon a nevelés, a felsőfokon pedig a tanítás legyen

szükségszerűleg túlsúlyban, hiszen a legelső fokú iskolák által nyújtott minimális tudásnak megszerzése az egyén boldogulásában és a köz iránti hasznosságában egyaránt ép oly gazdagon kamatoz, mint a jellem acélozása, — viszont a legszörnyűbb szerencsétlenség volna a bár tudományban magasan járó felnőtt ifjúságot az erkölcsi zülles lehetőségének tenni ki.

A mi református iskolánk tanító- és nevelőintézetek voltak egyaránt. Előljártak abban, hogy az elemi oktatás se álljon pusztán a Káté tanításában, de igyekeztek arra is, hogy a felsőfokon kemény karaktereket adjanak a hazának. Régebben a nevelő munka nyilvánvalóan sokkal inkább előtérben állott. Az az ódon, tiszties szokás, mely szerint a praeceptor a gymnasiális osztályokban is egymaga tanított minden tantárgyat, bizonyára rovására esett a tudományok szakszerű tanításának, de meleg és valóban családias összeköttetést hozott létre tanár és tanítvány között, amely kapcsolatnak szeretetteljességét még növelte az, hogy a tanár rendszerint ugyanazon Alma maternek volt előbb növendéke, melyben tanított s a régi padokban önmagának s az ő barátainak ifjabb éveit látta megelevenedni.

A tanárok szakszerű képezésének megkívánása megszüntette ezt a patriarchális állapotot s a tanítás a nevelés felett mindinkább előre nyomult, sőt sajnos, némely iskolában majdnem kizárólagossá lett. Sajnos, mondom, nemesak azért, mert nézetem szerint a feladat ilyen felfogása az iskola jóságának rovására esik, de sajnos különösen azért, mert a nevelő munkának elhanyagolása épen nálunk, magyar reformátusoknál, különösen káros, majdnem végzetes következményekkel jár. Minálunk ugyanis a nevelő munkát nem a modor külső finomságának, hanem a jellem belső erejének kiképzésére fordították és mihelyt ez a nevelő munka elhanyagolt, azok, akik mint egyszerű falusi szülők gyermekei — pedig ilyenekből váltak a magyar református társadalom legerősebb oszlopai — az iskolába hazulról elszakadván, nélkülözni voltak kénytelenek a család jótékony nevelő hatását, az előttük levő példák, a könynyebben utánozható külsőségekből rendszerint nem sok jót, a nagyértékű belső tulajdonságokból néha alig valamit tanultak. A meggyőződéséhez kemény ragaszkodás konoksággá, a maga útján félelem nélkül haladás minden áron ellenzéssé, a bátor szokimondás szájaskodássá, a tiszties önérzet pusztá góggé, a népszerűsködés becsületes kerülése félszeg elzárkózottsággá, a nyílt őszinteség durvasággá így formálódott át számos epigonban s ha nem

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kővező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsí-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén átrakásokat is jutányosan elvállal. ++++ Telefon-857.

*

egyszer s nem épen alaptalanul arról panaszkodnak, hogy magyar református közéletünk vezetői sorában az újabb generációk nem érnek fel az előzők szintjéig: ennek a panasznak végsőleg iskoláink említett átalakulása ellen kell irányulni.

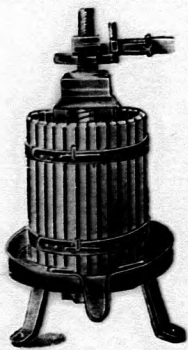
Természetesen nem kívánom vissza a régi patriarchális állapotokat. Halottakat a sírból hiába ásunk ki, belőlük új élet nem fakad. Hagyományainkkal is ellenkeznék arra törekedni, hogy református intézeteink, amelyek a tudománynak vezérlő világosságai voltak, a tanításban hátrább maradjanak versenytársaiknál. Nincsen is rá szükség, bő tapasztalat mutatja, hogy a tanítás elért magassága párosulhat a nevelés régi kiválóságával s ha a tanítás és nevelés munkája egymástól teljesen szét nem választható is, bizonyos böles munkamegosztás érvényesülhet az iskolában. A tanteremben elsősorban a tanítás folyik minél intenzívebben s túlnyomóan a nevelés gondját veszik át a jól berendezett internátusok.

Lehet, hogy tévedek, de nem hallgatom el véleményemet, mely szerint az egyházaknak s köztük elsősorban református egyházunknak — ha azon alternatíva elé állítanánk, hogy csak tantermeiket vagy csak internátusokat lehet fenntartaniok — a mostani viszonyok között az utóbbiak: az internátusok felé kellene nyújtani a kezüket. Nem akarom itt érinteni a mindkét oldalról számos erős érveléssel vitatott tételt, mely szerint a szoros értelemben vett iskolák fenntartása minden fokon az állam joga és kötelessége, azonban azt nyilvánvalónak vélem, hogy míg a tudomány művelésében nem lehet más cél, mint az igazság keresése, addig a jellemképzés munkájában bőségesen érvényesülniök kell azoknak a tudományos igazságokként esetleg ki nem mutatható és nem is mindig a száraz igazságok erejével ható tisztes hagyományoknak, melyek az elődök fényes példájával lelkesítve s a felettünk örökös gondviselés böles jóságával megnyugtatra erősítenek az élet küzdelmére. Tudományos igazságoknak elhalványítását vagy épen letagadását nem félttem egy igazi tudóstól sem, ellenben nagyon

sajnálom s egész magyarságunkra nézve is súlyos veszteségnek tartanám, ha a régi kálvinista typus, a maga kemény karakterével, közmondásos egyenességével és vastagnyakúságával eltűnnék a magyar közéletből.

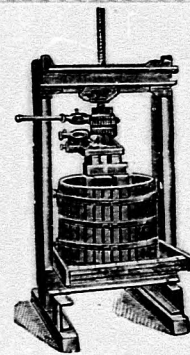
Sajnos, ebben a most kezdődő iskolai évben internátusaink, amelyek különben is minden fokon sok javításra szorulnak, ismét nem állanak rendelkezésünkre. Olyan erkölcsi kár ez, melyet csak „A haza minden előtt” nálunk mindig vallott és követett elve tesz elviselhetővé. Ha meg kell is nyugodnunk abban, hogy a háború súlyát kollégiumunk ebben a vonatkozásban is felettebb érezi, azt hiszem, egyik legközelebbi és legfőbb feladatunknak kell tekintenünk az internátusi ügy minden vonalon tanulmányozását és rendezésének előkészítését. Az egyetemi ifjak számára készült internátusunk, amelyben ezidő szerint a berendezett helyeknek legfeljebb negyedrészt tölthetjük be — a katonai kórházul lefoglaltatása folytán is súlyos anyagi nehézségeknek néz elébe. Azonban megvagyok győződve arról, hogy a háború után e nagyfontosságú intézményünk ügyei olyan fordulatot vesznek, hogy az minden irányban, még anyagi téren is, a leg-haznosabb létesítésnek fog bizonyulni. Gimnáziumi internátusunk hiányát a gimnázium tökéletesnek mondható berendezése és mintaszerű vezetése pótolja, a tanítóképző-intézetnél pedig épen a szoros értelemben vett iskolai helyiségeknek is elfoglalása még élénkebbé teszi a tanároknak s kivált az igazgatónak az ifjúsággal ezen intézetnél különben is kiváltképpen szükséges gyakori érintkezését. Mindez azonban — valljuk be — inkább csak vigasztalódás, a mindegyik intézetünk részére külön-külön emelendő egyszerű, de minden egészségügyi és nevelési követelménynek teljesen megfelelő internátus létesítésének égető szükségét éreznünk kell.

Főtiszteletű és méltóságos Egyházkerületi Elnökség! Istenben bízva, hazánk, magyar nemzetünk dicsőséges jövőjét bátran remélve, ha nehéz viszonyok közt is, félelem nélkül kezdjük meg kollégiumunknak e nagy világháborúban második esztendejét. Az Úr őriző pásztorunk

URSUS

borsajtó a jelenkor legtökéletesebb kézi sajtója, a csavar acélgolyós csapágyon forog s ezáltal könnyen a legnagyobb nyomás érhető el. A kosár kifordítható s így a törköly emelés nélkül egydarabban esik ki. A must vasrészekkel nem érintkezik, miáltal a bor megfeketedése ki van zárva. Árjegyzék kívánatra bérmentve küldetik

Tóth Gyula vaskereskedő Debrecen Városház sarkán.

és amint gondját viselte intézetünknek az elmúlt évben, mellettünk fog állani ez évben is. Hatalmas segítségének megbizonyítására megtartotta nekünk Méltóságokat, akiknek bölcs vezetésével nyugodtan és bizakodva megyünk bármely nehéz küzdelembe.

Biztosnak érezzük magunkat atekintetben is, hogy mindenkor számíthatunk a velünk száz esztendőknél át összeforrott debreceni református egyház támogatására, amelynek irányában mi őszintén, minden mellékgondolat nélkül és komoly szeretettel ajánljuk fel minden tőlünk telhető szolgálatunkat.

Tudjuk, hogy mindig velünk van Debrecen szab. kir. város egész közönsége, amelynek ez iskola fenállása óta mindenkor tapasztalt nagy áldozatkészsége és hűséges szeretete bizonyára nem száll alább most, amidőn a város élén e kollégiumnak hű fia s régi kiváló munkása áll.

Meg vagyunk győződve arról is, hogy fáradozásunkat, különösen a felső oktatási intézetünk munkásságát eredményesebbé teszi a debreceni tudományegyetem segítő s útmutató támogatása. Azok a szempontok, melyeket az előző tanévet bezáró beszédemben kifejtettem, természetessé teszik, hogy az egyetem és kollégiumunk mint hűséges szövetségesek küzdjenek — ha más szervezetben és más eszközökkel is — ugyanazon nagy cél: ifjúságunk belső értékének kifejlesztése és ez által hazánk boldogsága felé. Tudjuk, hogy a tudományegyetem a maga hatalmas ifjú erejével ebben az évben is megáll öreg bajtársa mellett és biztosíthatunk mindenkit, hogy a szövetségi hűséget megtartani is, megszolgálni is szilárdak vagyunk.

Vezéreink iránt rendületlen hűséggel, pátronusaink iránt igaz ragaszkodással, a megjelent igen tisztelt közönség s annak sorában a különböző tanintézetek, első rendben a tudományegyetem nagyérdemű képviselőinek köszönetteljes üdvözlésével, tanártársaimra áldáskívánással, az ifjúság iránt meleg szeretettel — Isten nevében kollégiumunk 1915—1916. iskolai évét megnyitottnak nyilvánítom.

A gávai papnak a rubrikákról.

Dacára annak, hogy Baráth I. kollegám a „komolyságot“ és „okosságot“ megvonja tőlem, — annak is, hogy családomban előforduló gyász eset miatt a polemiahoz nincs kedvem: válaszolok mégis a cikkére, csakis azért, mert a kérdést, a lelkészek irodai teendőjét sokkal fontosabbnak tartom, semhogy azon egykönnyen át lehetne siklani.

Kezdjük a címen, amely ez: „A gáti papnak a rubrikákról.“ Értem kérem. Azt teszi ez más szavakkal, hogy az ő hite, tapasztalata szerint a rubrikákban csak én gyönyörködöm, — hogy ha az összes kollegákat le-szavaztatnák azon kérdés felett: van-e szükség a lelkészek irodai teendőjére? . . ., a nagy többség neki adna igazat. Csalódik is, nem is! Csalódik abban a feltevésében, mintha nekem a bürocratismusban gyönyörűségem volna. Kijelentettem már előbb is, hogy ennek nem vagyok barátja, aláírom szívvel-lelékkel azon indítványát, hogy az „egyszerűsítésre“ nálunk is szükség van. Viszont nem csalódik abban, — hogy e kérdésben a többség vele tart, sőt, hiszi, nem hiszi, valami ideális, el se képzelhető alapon, vagyis, ha be tudja nekem kollegám bizonyítani azt, hogy egyházunk hajójának elővitelét, felvirágoztatását irodai teendők nélkül is előbb tudjuk vinni, odaállok én is a „nem adózók“ táborába.

Szinte hallom reá a feleletet, mert hiszen a „gáti paplapon is gondolkodtak már e kérdés felett“ is, — hogy reá kell bízni mindent egy „becsületes“ gondnokra, vagy ha az nem alkalmas, tudatlan, szervezni kell e célból egy külön hivatalt, amely a lelkészt az irodai teendők alól mentesítse. De hát kérem, honnan veszi a biztosítékot arra nézve, hogy az az „iroda-igazgató“ mindig, *mindenütt* és minden körülmények között becsületes lesz? Remélem föltételezi, hogy az a bizonyos „bankigazgató“ is becsületes volt a megválasztásakor, annak hitték, annak tartották — *minden ellenőrzés nélkül* — éveken keresztül, míg nem egyszer

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

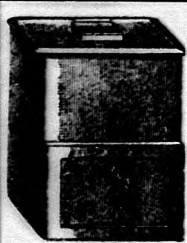
kisértetbe jött. Legyen meggyőződve, hogy ha lett volna a háta mögött egy ütő bot, aki az ő működését *ellenőrizte* volna, a banknak nem lett volna károsodása, a rubrikák fedték volna a valóságot.

Tegyük fel azonban, hogy ez az ideális állapot meg volna valósítható. Kérdem: mit csinálna az a lelkész az esztendő 365 napján? Felelet: írnia, tanulnia a prédikációit, látogatni a betegeket, olvasgatni a tudományos műveket!... De hát aki nem tud prédikációt írni, ha nincs kit látogatni, különösen nyáron, mikor minden ép-kézlab ember a mezőn van és ha nincs annak a lelkésznek mit olvasnia?... akkor kérem van neki dolga a maga gazdálkodásával! Ezt már aláírom, mert fájdalom, úgy van, hogy a lelkészek legtöbbször ezzel, mint élete fentartásának egyik eszközével kell törődni. Nos! kérem, ép mert ilyenek a viszonyaink, mit mondanának arra a papra, aki csak a maga gazdálkodásával törődik?...

Térjünk azonban a dolog lényegére, — amit mind a ketten elmulasztottunk. — nevezzük nevén a gyermekket. A kollegám mindkét cikkében csak *általánosságban* beszél a „sok irodai teendőről“, a *részletekbe* én se mentem bele, mert valósággal nevetségesnek tartom, annak a „soknak“ felsorolására kár vesztegetni az időt is, a tintát is. Ha mégis belehajszol kollegám a dolog érdemébe, nem síklok — mint ahogy fentebb jeleztem — könnyen keresztül a dolgon, ezt csakis azért teszem, mert nem akarom, nem szeretném, hogy a kollegám cikke alapján himet varjanak a hanyagságukhoz azok a lelkészek, akik nemcsak „keresztül-kasul vonalozott lepedőnyi papirokat“, de egyáltalán semmiféle irodai munkát nem akarnak ismerni, akik mint a struc, bedugják fejüket a homokba, felőlök felfordulhat az egész közigazgatás. Akik az esperesnek, vagy bármiféle hatóságnak a felhívására azt felelik, amit Eötvös K. bátyánk a felbontatlan sürgönyre, hogy „annak sürgős, aki küldte“. Szerencsére kevesen vannak ilyenek, meg van bennök az a nagyon értékes tulajdonság, amit kollegám az egyház vagyon kezelésénél felállít, hogy „nem az irka-firka, de a szigorú becsületesség a fő dolog“; de hogy e szigorú becsületesség, az irka-firka nem ismerése mellett úgy az egyházuknak, mint másoknak is mennyi kárt tudnak okozni, annak bizonyosságai az esperesek, bizonyossága többek között az erdélyi egyházkerület püspökének az a jelentése, melyre Patay K. esperes úr a „Lelk. egyesület“ legutóbbi számában is-

mertet. „Felhívást bocsát az esperesi karhoz, az eredmény az, hogy az esperesi jelentések tele vannak örökös panasszal, hogy *számtalan sürgetésre is alig kapják meg a feleleteket*. Az egyházközségi jelentések *immel-ámmal, elhanyagolva, nem egyszer lelkiismeretlenül vannak kiállítva*. Az adminisztrációra nézve csak 6 egyházmegyéből nyerhetett képet, 6-ból nem kapott semmit se.“ Így szól az irka-ürkát nem ismerő lelkészekről a püspöki jelentés. — a commentárt már az „Elnemult harangok“-ról mellőzöm, mert fájdalmas még olvasni is. Vagy: egy lelkésznek csak egy 10 soros kérényt kellett volna írnia, az átruházási szerződéssel beküldeni a telekkönyvi hatósághoz és az egyház *két millió* korona értékű öserdővel lett volna gazdagabb. Nem tette, mert azt tartotta, amit kollegám, hogy az „Idvezítő predikálni, nem pedig az irodába küldte a tanítványait“. Vagy egy másik egyházban kiadták az egyház pénzt kölcsönül. Az adósok neveinek feljegyzését, a kötvényeket rábízták a 2—3 évig ott lakó lelkészek az évenként váltakozó gondnokokra. A kamatot fizette a jó ég, nem csak, hanem a kötvények egy része elveszett, elévült, elveszett 3000 korona, mert a lelkészek ott is úgy gondolkodtak, hogy „irka-firkával nem gazdagítottak még meg semmiféle intézményt ezen a világon!“ Nem gondolja kollegám, hogy egy kicsit könnyelműen dobálódzik a szavakkal?...

Ismételtem, hogy nevetséges róla beszélni, de mert a kollegám ragaszkodik az állításához, nézzünk a szemébe már annak a „sok irodai teendőnek“. Az anyakönyvnek, ott, ahol van, a családkönyvnek is a „rubrikáit“ időközönként ki kell töltenünk, — *habár az Idvezítő ezt se mondta a tanítványoknak*. Január elején be kell küldenünk a költségvetést, a stat. hivatalnak a népességi adatokat; *fél év* múlva, júniusban a szavazók névjegyzékét, júliusban az iskoláról, a tankötelesekről a „rubrikás lepedőt“. Szeptember elején *aláírjuk* a beíratkozásról elkészített jelentést, 4 hó múlva december végén lezárjuk a gondnoki számadást, illetve a „Főkönyvet“. Hetenként *egyszer* a pénztári naplóba beírjuk a bevételi és kiadási tételeket. Egyszer egy évben kimutatjuk a hadkötelesek neveit; 5—6 ízben befelelünk az esperesi körlevelekre, 2—3 ízben küldjük a szavazatokot, 8—10 alkalommal bejegyezzük a „Haláleset felvételi jkbe“ a születési adatokat, 4—5-ször szóba álunk a tanfelügyelővel is. Az akvi kivonatokat is kiadjuk 10—12-szer és természetesen mindezekről vezetjük a

~ Ifoszthatlan alamizsna-persely. ~

Sem feltörni, sem bármi módon az ezüst-, vagy papírpénzt belőle kiszedni nem lehet. (Szabadalmazva.)

Falra vagy asztalra erősítható, vaslemezről, nagyon erős kivitelben, Wertheim zárral, két kulccsal, tölgyfa színre festve és fényezve. 25 cm. magas, 20 cm. széles, 14 cm. mély, súlya 4-40 kilogramm.

Ára csomagolással 32 korona.

Gyártja:

Jurisics Márton harangöntő és harangfelszerelő

BUDAPEST, VI. KERÜLET, RÓZSA-UTCA 51-53. SZÁM.

naplót, amelynek a száma 100—120-ra emelkedhetik. Kisebb, falusi egyházakban ezek a mi évenkénti teendők és erre a sok irodai munkára én se mondhatok, de *hipokrizis nélkül* a lelkészek 80%-a se mondhat mást, mint azt, amit egyik kollegám írt, hogy ha „*egymásután, egyszerre kellene elvégezni, egy, maximum két hét alatt* ura lehet akárki“. Természetesen ezeken kívül — *rendkívülieg* — vannak más, több munkát adó irodai teendők is, aminők az adócsökkentési segély, tanítók korpótléka, tandíjkárpótlás stb., amelyeknek azonban se a száma, se a munkája nem olyan nagy, mint ahogy kollegám vallja.

Más kérdés aztán az, amiben úgy hiszem egyik leszünk, hogy egyik-másik, lényegében nagyon fontos ügynél van-e szükség arra a sok caffrangra, amit túllünk követelnek? Szerintem sincs és legyen meggyőződve kollegám arról, hogy a tandíjkárpótlás kérelmezésénél én is fölmagasztaltam azt, aki annak olyan módját kitalálta. Azokat pedig, akik tökesegélyért kérényeztetnek, kell kitöltögetniök azt a rengeteg rovatot, ami hitem szerint nemcsak a lelkésznek, de a referenseknek is végtelen munkát ad, csak sajnálni tudom. Megengedem, hogy bizonyos adatokra szükség van azért, mert a konvent keze a segélyek adásánál egy bizonyos összeghez van kötve, azt neki igazságosan elosztani csakis az összehasonlított adatok alapján lehet. De hogy ép annyi adatra volna szükség, ebben magam is kételkedem.

Cikkének a többi részére, vagyis azokra, hogy miképpen fognak majd „iskoláink az egyh. testéről leszakadozni“, miként fogják majd a kormányok az általunk megteremtett egyh. fentartási alapot confiskálni s hogy micsoda vesződései vannak a gypmesterekkel, — nem válaszolok, nemcsak azért, mert a próféták kora lejárt, hanem azért sem, mert ezek nem tartoznak a dologhoz. Megírt cikkemet utolsó betűig fentartom, vallom és hirdetem, hogy a mai viszonyok között azok az irodai teendők nemcsak hivatali, de lelkiismereti kötelességünk. Aki másképp hiszi, aki az „irka-firka iránti gyűlölségét *odáig* viszi, hogy rest aláírni még azt az adócsökkentési nyugtát is, amelyhez nemcsak az ő, de egyházának anyagi érdekei is fűződnek, azt én — minden szónoki hire dacára — nemcsak hogy papnak nem tartom, de ha kormányzó volnék, megvonnám tőle azt a korpótlékot is, amely a kollegám álláspontján meg se illet bennünket, miután ennek a kérése is ad némi irodai, statisztikai munkát, — arra pedig az Idvezítő „nem kötelezte a tanítványokat“.

Sütő Áron,
gáti ref. lelkész.

Konventi lelkészi előadó.

E nagybecsű lap folyó évi 32-ik számában az özvegyi drágasági pótlék ügyében szólván, egy mondatot vetettem oda, mely így hangzott: Bizony itt volna az ideje, hogy a konventi fényes palotába beültessen az egyetemes egyház egy lelkészi egyént is, egyenlő jog- és fizetéskörrel, akinek munkája segítségével gyorsabbá váljék az eljárás.

Ez odavetett mondat nem juttatja világosan kifejezésre, hogy nem a konventi titkári állással, hanem egy előadói *méltósággal* parallel lelkészi állásra gondoltam. Egy olyan, arra érdemes egyénre, aki szintén előadó lenne, de egyházi, speciál lelkészi jellegű.

Itt álljunk meg egy szóra!

Nagyon érdemes s felettebb fontos dolognak látszik előttem ennek az eszmének megvitatása. Én, a magam részéről nem kívánok tág mezőre futni e cikkekcském-mel, azt talán megteszik a hozzá jobban értők. Csupán a falusi parochia esendjéből, esendesen óhajtom fel-emelni hangomat s egyszerű szavakkal elmondani ez irányban véleményemet, mely nem is egészen egyedül álló.

Szükség van szerintem is egy lelkészjellegű konventi előadóra, aki az egyházi kormányzás ágaiban gyakorlati úton is ismereteket szerzett, mint tényleges lelkész s aki ennél fogva a református egyházak igen sokszor zavarosnak látszó, de hozzáértő előtt egyszerű, Kolumbus tojáshoz hasonló anyagi dolgaiba világosan lát be s nem szaporítja az aktákat kocsiderékszámra egy-egy adócsökkentési segélykérés alkalmával. Mert hiszem, sőt meggyőződésből mondom, hogy csupán az ezirányú gyakorlati élet terén való nem működés eredménye a tömérdek akta, melynek a vége sokszor nem az adócsökkentési segély, hanem az összes fórumokat megjárta hatalmas iratesomó s a lelkésznek gond és igen sokszor keserű szemrehányás a presbiterium részéről.

Most közelesen például az történt egyik szegény egyházunkban, hogy a folyton deficittel dolgozó eklézsia adócsökkentési segélyt kért. Adókulesát, mely búza, árpa, pénz fizetéséből állott, az E. T. §-ai értelmében alakította át. Elment a nagy iratesomag is. Körülbelül egy év múltán vissza is került, a reménykedő lelkészt egy csomó papírossal s egy csalódással gazdagítva. Nem kaptak segélyt, mert a lelkész és tanító terménybeli fizetése tételénél az tűnt ki, hogy nem deficitje, hanem még nyeresége van az egyháznak.

A konvent szerint ugyanis egy liter búza — úgy sejtem, 16 fillérre van értékelve, egy hektoliter tehát 16 koronára.

A szegény és igaz presbiterium költségvetésébe azonban a tényleges árnak megfelelő összeget vette föl, amely — a háborús esztendő leszámítva sem szerezhető be a fenti árban.

Úgyde a konventi ügyvezetés szigorúan ragaszkodik ehhez a fenti számhoz s így azt mondja: hja, olyan 30 hl. búzát tessék adni a lelkésznek, amely 16 koronáért megszerezhető s a tanítónak is 15 hl.-jét ilyen áron tessék bevásárolni. Ép így az árpát is. És eszerint kisül, hogy az egyháznak nemhogy hiánya volna a költségvetésben, hanem egy summa feleslege is ott fog suhogni pénztárában jó ropogós bankókban december 31-én. A szegény kollégát azonban nemhogy megörvendeztette volna ez a felfedezés, sőt főtt a feje, mit tegyen most az egyház budgetjével. És mi telhetett tőle: eltörölték az E. T. szerinti adókulesot s visszaállították a régi vegyes adózást, amely valahol ott mozog a 28–30% körül.

Nos, ha valaki a gyakorlati életben élt, azzal nem történhetik meg ilyen tévedés, mert tudja, hogy 16 fillérért még a pap számára sem vásárolhat a kúrator egy liter búzát.

Szükség van egy lelkészjellegű konventi előadóra, akinek református egyházunk demokratikus irányú történelmi múltját, a demokráciáért való nagy küzdelmeit módjában volt megismernie s nem fog arra igyekezni, hogy a Sinaiak keresztjei árán megszerzett egyházalkotmány formákon itt is, ott is hiba essék, aki ott is azért veszi vállaira a gyönyörűségét igát, hogy — tudva s ismerve a Krisztus mondását — *másoknak szolgáljon*.

Szükség van egy lelkészjellegű konventi előadóra, azért is, mert a mi egyházi ügyeinket s a vele kapcsolatos dolgokat nem lehet pusztán a rideg §-ok és számok szerint elintézni. A mi egyházunk ugyanis első sorban a szeretetet éltető intézmény — hiszen alapítója, a Krisztus is szeretetből váltotta meg a világot — s csak azután... közkereseti társaság. Első a lélek s aztán a §, az ügyrend, szabályzat és ezeknek kapcsolt részeik.

Szükség van egy lelkészi jellegű konventi előadóra, akihez mi lelkészek közelebb érezzük magunkat, akiben testvérünket lássuk, akinek bajos dolgainkat bizalommal előtárhassuk, akihez ne a hivatalos formák, de a szíve melegsége kössön minket, akinek lelke is nyitva legyen küzködő egyházaink számára, akit a magunkénak vallhassunk.

Adassék tisztelet a konventi előadónknak, mi tiszteljük őt, sőt sokan felve tisztelik, mert nagy és nehéz munkát végez; de engedjen meg, nem lehetünk oly közel hozzá szívünk érzéseiben, mint egy testünkből való testü, vérünkből való véru lelkésztársunkhoz, valamint ő sem melegszik fel úgy a mi közelségünkben, mint a vele egy sínen futó pályatársainak körében.

Szükség van egy lelkészi jellegű konventi előadóra, mert a kor követelményeivel együtt a munka is óriási mértékben szaporodott azon a téren s nem kívánhatja egyetemes egyházunk, hogy az idegszálak bomlásáig

gyötörje agyon magát akarki is, bármily fényes fizetés ellenében is.

És... méltóztassék megszavaztatni presbiteriumainkat, talán egy sem fog vétot mondani: örömmel fizetjük azt a pár korona többlet közigazgatási költséget, amibe évente ez új állás fenntartása kerülni fog; sőt azt is merem hinni, hogy mi lelkészek a saját terhünkre is készséggel vállalnók — aránylagos megterhelés mellett — annak a kiadásnak költségeit, amellyel egy kollégánk — már csak a viszonyosság elvénél fogva is — a konventi egyik előadói székbe kerülné.

Alfa

Procrustes-ágyon.

Mintha a magyar református lelkészi kar különösen erre helyeztetett volna ezekben az időkben. Lehetetlen, hogy gondolkozó és művelt emberek, akik a keresztyénség alapelveit szakszerűleg és hivatásosan ösmerik, állandó lelki harcot ne folytatnának önmagukkal, ha ezt a szinte végenincs pusztítást és emberölést látják. Komolyan tételődhetünk a keresztyénség csödjén. Az emberi élet átalakítására irányuló törekvése a keresztyén vallásnak fiasköt eredményezett. A legszemforgatóbb kegyesség és a leggyakorlatibb vallásos irányzat egyaránt tehetetlenül és tanácstalanul áll e társadalmi katasztrófával szemben. És ha a nemzeti érzés hevületével és hazafias jelszavakkal nem narkotizálja az ember égető szegényét, amiatt, hogy minden kultur és keresztyén törekvése ellenére a háború soha nem ismert arányaiiban ránk zuhant, akkor az egyetemes keresztyénség álláspontján a meddő küzdelem fojtogató keserűségével kell ezt éreznünk: Minden hiábavalóság!

Így vergődhetünk, ha gondolkozunk. Szánkba illik ez a kijelentés: „Keserű az én lelkem mind halálig!”

A gondolkodás lesújtó eredményét még elviselhetlenebbé teszik azok a nehéz csapások, amelyek e háború folytán a lelkészi kar egyetemét érik. Keserű tapasztalatok ezek a nép erkölcsi romlottságáról és a lelkészi állás elhagyatott voltáról.

A háború elején és még ma is arról álmodoznak ideális emberek, hogy ez a háború nem ösmert erkölcsi értékeket hozott felszínre és a háború után jobbak lesznek az emberek. Minő csalódás ez, azt a háború eddigi folyása szomorúan mutatta. A háború kitünő alkalom lett igen sok embernek a bűnre. Másokra pedig igen jó üzletnek bizonyult. Felszínre hozta az önzés legrútabb fajtáit: az uzsorát, a kizsákmányolást, az illetéktelen vagyonszerzés ezer válfaját. Ezekkel ma, mint baktériumokkal van fertőzve a magyar nép, különösen a gazdálkodó elem lelke. Elszomorító esetek egész sorát tudnám idézni. A pénznek kezökben való felhalmozódása mintegy varázsütésre feloldotta azt a közmondásos tiszteletet,

amelyet különösen a falusi magyar nép lelkészeivel, előjáróival szemben eddig mutatott. A pénz csaknem elvakította őket. A szívesség és szeretet jelei elmaradnak. A lelkész e megkövéredett szívű és kemény-nyakú nép között, mintha érzéketlen pinquinek szigetén járna. Egyik másik kolléga így biztatgatja magát: „Nem lesz ez mindig így, lesznek ők még alól is.“ Most azt kell éreznünk, hogy mi alólra kerültünk prédikálásunkkal, a népre való hatásunkkal, hivatalunk olyan amilyen tekintélyével, egész egzsisztenciánkkal. A háború felforgatta a vagyon megszokott elosztását, a társadalmi egyensúlyt. A lelkészi kar szinte általában a levert seregek lelki depressziójával húzza kénytelen-kelletlen az igát.

Működésünk legbénítóbb hatású terhe az anyagiakkal való mind nehezebb küzdelem és az elhagyottság szomorú érzése. Meg kell említenem, hogy a lelkészi családoknak $\frac{3}{4}$ -ed részét a földbérletek elmaradása, vagy csökkenése igen súlyos anyagi kérdések és bajok elé állította. Vannak lelkészek, akiknél ezekre rug a bérlők bevonulása miatti évi veszteség. Mindenünnen panasz, elégedetlenség hangzik. Méltán. Mig mások, elsősorban a földművelők gazdagon aratnak, a lelkészek éppen földjeik miatt bánatosan kesergik elmaradó jövedelmüket. Sokaknak maradt javadalmi földjük parlagon, ők és családjuk tanácstalanul, segítség nélkül küzdenek a nélkülözéssel. Megdöbbenően írja egyik lelkésztársam: „Iszonyatos drágaság dühöng. Nincs semmink. A jég elvert mindenemet: habot, zabot, bükkönyt, kukoricát; a víz felvetette a szénámat, a krumpoli rothad a földben, a szöllőt megütötte a ragya. Fizetést nem kapok. Minden pokol és ördöge rám szakadt.“

Úgy tudom, nemcsak ő van egyedül ilyen állapotban. Magam is feljegyezhetek évi 1000 korona földhaszonbér veszteséget.

Szinte váratlanul, mintha égből hullott volna, mégis látszott néminemű segítség a behivatalnokok terményjárandóságának újraértékelése által, mint amely most lett esedékes, a reménységből azonban csalódás lett. Epen a szegényebb lelkészeket sújtja ez is legelső sorban. Nevezetesen azokban az egyházközségekben, ahol adócsökkentési segély van, nem emelhetik fel a terményeknek konventileg megállapított váltság árát, különben elvesztik az adócsökkentési segélyt. Mindenki tudja, hogy a búzának literenként 10 fillérben megállapított ára ma nem átlag ár, sőt semmilyen ár. Ugyanígy van ez a fánál s egyéb természetbeni járandóságnál is. A lelkésznek 10 fillérben fizetik a búzát, neki legalább 30 fillért kell érte literenként fizetni, ha veszi.

Itt állunk tépelődve és magunkra hagyatva. Úgy érezzük, megvagyunk fosztva annak a lehetőségétől, hogy jogos igényeinket rendes úton-módon kielégíthessük. Az állami tisztviselők drágasági pótlékot kaptak. Hadi-segélyeket is osztogatnak, az egyházi behivatalnokok csapás után csapást, kárt kár után szinte némán tűrnek.

Még ha a presbyterium megadná is az újra értékelés többletét, a konvettől kell rettegnünk az adósegély megvonása miatt. Úgy hallom, hogy már az egyházmegye sem hagyja jóvá ilyen egyházközségekben a magasabb értékelést.

Így fetreng ma a magyar református lelkészi kar nagy többsége a lelki gondok, bántalmak s anyagi megélhetési küzdelmek Procrustes-ágyán.

Tarnóczy Lajos.

IMRE JÁNOS.

(1891—1915.)

A világháború pusztító vihara sok bimbót tör, fákat tépdes, oszlopokat dönt ki tövestül s remények oszlásán, bánat borulásán keresztül szivárványszínek-ből fon koszorút azoknak, akik vérök hullásával, életök múltával lettek az ő hőökké szentelt áldozatai. S ezeknek az áldozatoknak — sajnos nagyrésze — azok közül kerül ki, akikre itthon nagyobb hivatás, a kötelesség és a munka nagyobb terhe nehezedett volna, akik tehetségök, munkaszeretetök által hivatva lettek volna, hogy a jövő társadalmában vezető helyeket foglaljanak el.

Ezek közé tartozott Imre János is. Ő nem volt még lombkoszorús tölgy, aki már a maga erőit kifejtette, nem volt oszlop, akinek kipróbált erejére és tehetségére egész embercsoportok támaszkodtak, de ifjú volt, már, már nyiló bimbó, aki Istentől nyert lelki erejével, tehetségének pompázó színeivel, magasra-törő, kitartó akaratával hivatva lett volna a magyar református lelkészi kar vezetői közé küzdeni fel magát. S éppen ő lett egyik első áldozata a teológus ifjúság hazafias felbuzdulásának.

Élete amilyen rövid volt, olyan eredményes és dicsőséges. Szegény szülék gyermeke, kinek egész-, közép- és felsőbb iskolai tanulói pályája a szegénységgel folytatott örökös küzdelemben telt el. Egyedül maradt édes anyja keze keresetével tartotta fenn magát, hogy tudott volna hát kellő segítséget nyújtani tanuló fiának? A szorgalom, a kiváló előmenetel és a példás magaviselet segítették pályája elvégzésében. Lan-kadatlan kitartással haladt a kitűzött cél felé; pap akart lenni, az Úr igéjének méltó hirdetője, amelyre izzó, lángoló lelke mintegy praedestinálta. Nem a formulák, hanem a lélek embere volt. Páratlan becsületessége és tiszta jelleme miatt nemcsak a vele egy évfolyamban levők, hanem a nála idősebb és ifjabb kortársak igaz szeretetét és megbecsülését érdemelte ki. Lassankint bontakozott a jövő is, amely már kedvezőbb ígéretek rejtett magába, mint a múlt nehéz küzdelme,

Vége felé közeledett a pálya, derült a kép s a remény hajnala kezdett feltűnni.

S ekkor jött a világháború. Eleinte szegénysege s édes anyjának már-már reá nehezedő gondja miatt nem gondolt a katonai szolgálatra, de később az események sodra őtet is magával ragadta. Elszántan állott be 1914 nov. 17-én a fegyveres szolgálatra jelentkezett theologusok táborába s mint a IV-ed év első eminense, ő mondott nov. 27-én a lelkészkepző-intézet búcsúja alkalmával a honvédtheologusok nevében búcsúbeszédet. Beöltözésétől kezdve komoly katona volt, aki ott is mindég komolyan vette hivatását. A katona ruhában is theologusnak érezte magát s Istenben való szilárd bizakodással ment a harctérre is. Édes anyjához intézett biztató szavai ezek voltak: „Akik az Úr Istenben bízhatnak nagy hiedelemmel, azok nem vesznek el semmi némű veszedelemben”.

S im a reá kimért sorsot ő sem kerülhette el. Bátor viselkedésének szomorú jutalma lön e gyászos halál. 1915 jún. 27-én egy előretolt állásban figyelés közben érte az ellenség golyója, amely hasüregén haladt keresztül. Súlyos sebével a tarvisi kórházba szállították, „még aznap megoperálták, de segíteni rajta már nem lehetett s végtelen súlyos és kínos szenvedés után megért az ő Istenéhez, kit úgy emlegetett — az utolsó éjjelen”. (Komjáthy Elza ápolónő értesítése szerint.)

Imre János jellem és tehetség dolgában egyaránt értékes ifjú volt. Jelleme, amely az erkölcsi értékek gazdagságával volt telítve, tehetsége, amely mindég a nagy dolgok után vágyott, az ifjú élet nehéz küzdelmeiben edződött erőssé s tanulmányainak alapos bűvárlataival vált értékessé. Rajongója volt mindkettőnek s nehéz megélhetési viszonyai között is folyton a tudománysoj tartotta ébren az ő lelkét. Nyert pályadíjakat, viselt több rendbeli ifjúsági egyesületi tisztséget, társszerkesztője és állandó doigozó társa volt a „Közöny”-nek. Szavallataival, felolvasásaival több ízben működött az ifjúsági egyesületekben, amelyeknek eleitől fogva egyik érdemes tagja volt. Érdemeinek jutalmazásául a Kollégium Felső Oktatási Tanácsa 1915 május havában a kollégium 1915—16. évi széniorául választotta meg. Hivatalát katonai szolgálata miatt nem foglalhatta el s mielőtt tényleg elfoglalhatta volna, megszűnt élni. A debreceni kollégium elhunyt széniorának sírjára méltán tesszük le az elismerés és megbecsülés koszorúját.

Mi pedig, kik barátaid s tisztelőd voltunk, bús szívvel állunk meg egy percre hős emléked előtt. Azután emlékezeted szívünkbe zárjuk s bús magános estélyeinken, vagy majdan gyermekeink s unokáink körében a hős debreceni diákok gyakran meg fogjuk emlegetni, mint a szorgaiom, a kitartás, de egyúttal a hős lélek fenyves mintaképét.

Szombathy Imre.

Rovás.

A konvent 35—1915. számú határozatát hozzuk ismét rovásra. A már elmondottak után az előadó úr érdekeltsege ennek a lelkészi karra sérelmes határozatnak meghozatalában mindenki előtt tisztán állhat. Még titok, vajjon a lelkészek iránt táplált közismert animozitása, vagy valami számadási egyensúly biztosítása vezette-e eme javaslata megtételében. Ha ez utóbbi volna az indítók, ezt a klasszikusokban jártas titkárvó fogja nekünk remélhetőleg megmagyarázni. Érdeklődéssel várjuk.

Minket lelkészeket, mint nyugdíjintézeti alanyokat, egyéb sérelem ért eme határozat által. A régi gyakorlat szerint nov. 1-ig lehetett járulékaikat kamattól mentesen fizetni. Erre számítottunk most is. Augusztus végén kaptuk az egyházmegyei nyugdíjintézeti pénzkezelő kimutatását a fizetendő összegekről azzal a figyelmeztetéssel, hogy a kitüntetett összegek után július 1-től 4% késedelmi kamat jár. Július 1-én még az egyházmegyei pénzkezelő sem tudta, mi a járuléka az egyes lelkészeknek, így aki akart volna, sem fizetett; augusztus végén pedig július 4-től 4% késedelmi kamat esedékeségét tünteti fel. Talán ezt még a konventi előadó úr sem találja határozattá emelt javaslata helyes következményének. Itt mulasztás történt; mint gondolja az előadó úr, hogy ennek árát a lelkészek és egyházak fizessék meg?

Van a dolognak egyéb sérelmes része is. A segédlelkészi szolgálataiban töltött és nyugdíjjogosultságba beszámított évek után 5 év alatt fizetendő részletkebe a 2-ik évtől kezdve kamatok is járulnak azoktól az évektől kezdve, amelyekben ezek esedékesek lettek volna. Ezek is tekintélyes összegek. Mi nem értjük, miért kell egy rókáról két bőrt lehúzni. Nem volna az lehetséges, hogy segédlelkészek is lehessenek a nyugdíjintézet tagjai? Mindenesetre módot kellene erre találni és nyújtani. A fennálló helyzet szerint a kezdő lelkész első szolgálati éveinek jövedelmét a nyugdíjintézet emésztí meg. Hozzá még fizetni kell azok után az összegek után is a kamatot, amelyeket annak idején egyáltalában nem állott módjában kifizetni. Ma pedig eme kamatok után még újabb késedelmi kamatot is kell fizetnünk július 1-től 4%-ot. Sajnos, hogy a nyugdíjintézet számadásában tekintélyes összegekkel szerepelnek a fentebb említett kamatok és az előadó úr a július 1-én esedékes fizetés kötelezettségével csak növelni igyekszik ezeket.

Nem hihetem, hogy a lelkészi nyugdíjintézetnél drágább ilynemű intézet léteznék. Nem volna azonban szabad elfelejteni azt sem, hogy ezt képzettségéhez mérve a legsilányabb jövedelmű osztály tartja fenn. Ha van államsegély, a konventi iroda luxus-szerű beállítására és berendezése helyett áldásosabb volna tekintélyesebb összegeket állítani be az özvegyek és árvák segélyére

és a nyomorral küzdő lelkészek terhének enyhítése végett.

Egyelőre pedig a július 1-től számított 4% késedelmi kamat föltétlenül törlendő.

Tisztelettei u. n. n. u. i. református

lelkész.

KÜLFÖLD.

Az Allgemeine Evangelisch-Lutherische-Kirchenzeitung 43-ik számából (1915 aug. 13.) vesszük a következő híreket: A katolikus egyház a háborús rendkívüli viszonyokra való tekintettel szakított azzal a régi szokásával, hogy a bibliát a nép nyelvére lefordított alakjában nemcsak nem igyekezett minél szélesebb körökben elterjeszteni, de egyenesen visszatartotta híveitől. Egy trieri gyűlésen az illetékes vezetők ugyanis elhatározták, hogy a biblia egyes részeit német fordításban hivatalos egyházi jóváhagyással és ajánlással a küzdő vitézek kezeire bocsátják, hadd legyen komoly órákban mivel táplálkozniok. Így került forgalomba zsebrét alakban a Mathé-féle evangélium, a synoptikus evangélium harmonia és az Apostol cselekedeteiről írott könyv. A reájuk vezetett püspöki approbatióból ezeket olvassuk: „Különösen a seregtáborban és a kórházakban nagy a kívánság komoly szellemi táplálék iránt. A keresztyén hős lelkék szíriánus éhségének nem lehet jobban eleget tenni, mint a szentírásban foglalt isteni szó odanyújtása által, amely, éppen a manna, melyet éledek és a hívó lelkek részére minden ékességet és lelkierőt tartalmaz. . . . Az az isteni lélek, mely a szentírásban az emberekhez szól, vajha minden olvasónak megadná azt a kegyelmet, hogy megértsék hatalmas tűzszavát, hogy legyen ez nekik forrása a bölcsességnek, világító szövetnek lábaiknak és világossága egész életüknek“. Az iratok nyomására és terjesztésére hatalmas pénzüsség áll a katolikus egyház rendelkezésére.

A francia püspökök nagyrésze XV. Benedek pápához egy fenyegető levelet intézett abból az alkaiomból, hogy a metzi püspök, Benzler egyházmegyéje templomai-ból eltávolította Jeanne d'Arc képét. A levélben felpanaszolják azt a méltánytalanságot, amely a katolikus egyházat e szent alakja tiszteleti kisebbitésével érte, ami annál kevésbé indokolható, mert a franciák pl. a magyar Szent Erzsébetet minden megrövidítés nélkül alázattal tisztelik, és megvédolják Benzler-t eretnokséggel. Kemény büntetést követelnek ellene a kánonjog alapján s úgy burkoltan még a pápát is megfenyegetik, ha kötelességét nem akarná, vagy nem merné teljesíteni. E levélre a Lutherische-Kirchenzeitung csak azt a megjegyzést teszi, hogy az eltávolítás azért történt, mert a kép tisztelete minden francia, még a hitetlen francia közönség szemé-

ben is egy revans szent tiszteletét nyerte. Ilyet pedig a mai időkben német templomokban nem lehet megengedni.

A Chronik der christlichen welt aug. 12. száma írja: Svájcban Dr. R. Broda lantannei professzor elnökléte alatt megalakult egy békepolitikai szövetség az emberi előhaladás orgonizálása számára, amelynek nemzetközi választmányja a köv. nagyságokat egyesíti magában: Dr. Foerster berlini professzort, E. Bernstein német birodalom gyűlési képviselőt, K. Grünberg bécsi professzort, A. Foret-t Zürich-ből, Masaryk prágai tanárt, Castberg norvég államminisztert, F. Buisson-t az emberi jogok ligája elnökét Párisból, Ramsay Macdonaldot az angol parlament tagját, E. Vandervelde belga államminisztert és Dr. V. Noe chicagói egyetemi tanárt. A szövetség „Documente“ és „Die Menschheit“ c. lapjában a tagok nemzetiségére és sympatiájára való tekintettel, vagy annak hatása alatt több-kevesebb tárgyilagossággal tárgyalja az aktualis világ problémát s igyekszik a békés megoldás útját mielőbb megtalálni. Vajha az emberi jog, méltányosság és a magasabb érdekek szolgálatában törekvéseit siker is koronázná!

Érdekes tudósítást közöl a Reformierte Kirchenzeitung aug. 15. száma az angliai quäkereknek a háborúval szemben tanusított magatartásáról. T. i. a quäkerek rendes időkben minden háborús szolgálatot elvetnek és a fegyver viselését bűnnek tartják. Ez a világ megpróbáltatás azonban, amelyet végigélünk, a quäkerek háborús nézeteiben is változást idézett elő. Ugyanis 215 quaker ifjú besoroztatta magát az angol hadsereg zsoldosai közé: így ezek ügyében hivatalosan kellett ítélni. Az ítélet halasztó volt és úgy hangzott, hogy a háború végén szabad csak az ügyet végérvényes határozat tárgyává tenni, mivel most a meghallgatandók az ítékezésnél nem lehetnek jelen és őket nem lehet kíméletlenül kezelni már azért sem, mert lelküismeretük szavára hallgatva életveszélyes szolgálatok végzését vállalták magukra. Emellett természetesen újból hangsúlyozták a hitfelekezetek háborúellenes állásponiját és örömmel állapítatik meg, hogy a quaker ifjak nagy része a háborús szolgálatot megtagadta ugyan, de helyette ép oly életveszélyes és felelősségteljes munkát vállalt s így maga is derekasan kivette részét a nagy események végzéséből.

vd.

IRODALOM.

— Az Út, folyóirat a lelkipásztori munka számára Szerkesztik s kiadják: dr. Ravasz László, dr. Imre Lajos, dr. Makkai Sándor, a gyakorlati teológia rendes, illetve magántanárai a kolozsvári ref. teológiai fakultáson. Megjelenik július és augusztus hó kivételével

minden hónap 15-én, két íven. Előfizetési ár egész évre 6 korona, félévre 3 korona, egyes szám ára 80 fillér. Előfizetést, reklamációkat, kéziratokat, leveleket dr. Ravasz László címére (Kolozsvár, Bocskay-tér 1.) kell küldeni.

A magyar protestáns lelkipásztorság szokatlanul nagy anyagi és szellemi áldozatkészséggel aránylag sokkal több lapot tart fenn, mint bármely más kulturális testület. Mindamellet azonban régóta szükségét érezte egy olyan lapnak, amelyik tisztán csak a lelkipásztori munka megtermékenyítésére és szakszerű fejlesztésére törekedik.

Ilyen lap alapítására teszünk szerény kísérletet, ha elegendő támogatásra találunk.

Lapunk nem fog egyházpolitikát üzni sem külső, sem belső vonatkozásban. Bármily fontosnak tartjuk is, hogy a protestántizmus egyfelől a jelenkor társadalmi, politikai és kulturális törekvéscivel határozottan leszámoljon és hozzájuk való viszonyát programmszerűen állapítsa meg; másfelől pedig belső alkatát az alkotmány és jogrend kereteiben minél teljesebben kiepítse: mégis az a meggyőződésünk, hogy a mi nagy létharcunkban a döntő esatát az építő lelkipásztori munka várja meg. Életkérdés tehát, hogy ezzel az építő munkával is foglalkozzék egy egészen annak a világnak szolgáló szaktap, mikor egyházi és adminisztrációs ügyeinket szép számú lapjaink oly bő mértékben meg tárgyalhatják.

Továbbá lapunk nem szolgál tisztán tudományos célt, bár határozottan tudományos alapon áll. Nem foglalkozik sem olyan elméleti, sem olyan történelmi kérdéssel, amelyik nem áll közvetlenül a gyakorlat szolgálatában. Az elméletet a gyakorlati élet fejlesztésére használja fel, a gyakorlati életet pedig határozottan kialakított és egyetemes theologiai alapon nyugvó, tudományos felfogás alapján ítéli meg. Epen ezért lapunk nem tesz kritikai szemle, hanem gyakorlati útmutató. Első sorban az érdekli, hogy mit hogyan kell csinálni s nem az, hogy mit miképen csináltak eddig és miért nem jó az, ahogyan azt mások csinálták.

Ez elvek alapján folyóiratunk a következő tagozást nyerte:

Első helyen egy rövid meditációt közlünk, amely a lelkipásztor egyéni hitéletére vonatkozik s azt kívánja építeni mintegy közös áhitat tartásával.

Maga az anyag három főcsoportban helyezkedik el: az igehirdetés, a vallástanítás és a lelkipásztorkodás rovatában.

Az igehirdetés rovatában (rovatvezető dr. Ravasz László) a modern s evangéliumi erőtl duzzadó igehirdetés típusainak kialakításával foglalkozunk. E végbő közlünk liturgiai terveket, klasszikus istentiszteleti alkotórészeket, kész agendákat. Azután beszédvázlatokat, feldolgozási típusokat falusi, városi, szocialista, gyer-

mek stb. gyülekezetek szerint; különböző alkalmakra való gondolatanyagokat, illusztrációkészletet, sőt esetleg kész prédikációkat. Különösen gondot fordítunk a dogmatikai alapigazságok gyakorlati átírására épűgy, mint a szó igazi értelmében vett gyakorlati bibliamagyarázatra, amelyet akár egyes könyvek, akár más tárgyi szempont szerint dolgozunk fel.

A vallástanítás rovatával (rovatvezető dr. Makkai Sándor) az a célunk, hogy először is az egész katekhétikai anyagot összegyűjtsük s azután típusok szerint tanítási mintákban lehetőleg feldolgozzuk. A keresztyénséget akarjuk a gyermekekhez s a gyermekeket a keresztyénséghez közel hozni azáltal, hogy a vallásos életmény egyéni mintáit helyezük a munkánk középpontjába. Folyóiratunknak ez a része hasonlítani fog egy sorozatosan megjelenő vezérkönyvhöz, amely a vallástanítás egész anyagát felöleli és módszeres utasítások formájában, példákkal szemléltetve feldolgozza. Különös gondot fordítunk a konfirmációi oktatásra.

A lelkipásztorkodás rovatában (rovatvezető dr. Imre Lajos) keresni fogjuk annak a lelkipásztori munkának az eszményi vonásait, amelyik a mai kor emberét újra részlettel képes mindabban az ádásban, amit az evangélium jelent a világnak; továbbá megrajzoljuk annak a gyülekezeti munkának az alapvonalait, amelyik öshagyományaink, egyházunk természetét, történelmi helyzetünk s a Szent Lélek oekonomiája alapján következik. Tehát vallásos személyiségek és gyülekezeti típusok lelkirajzának közlésével a belső értelemben vett egyházi folklore számára gyűjtünk anyagot: egyes pasztori esetek megbeszélésével és belmissziói intézmények ismeretetésével rámutatunk az építő munka lehetőségére és útjaira; szemmel tartjuk a humánus célt szolgáló világ-és más felekezetű mozgalmakat, népjóléti intézményeket, állami és társadalmi szervezeteket és rea mutatunk az érintkezési pontokon jelentkező feladatokra.

Természetes dolog, hogy minden gyakorlati közlemény tulajdonképen csak példa lesz, amely valamely általános módszeres utasítást világosít meg. Semmi sines távolabb tőlünk, mint valamely lelkipásztori magazin, vagy Dormi secure kiadása. Olvasóinkkal közösen keresünk és dolgozunk s nem sértjük meg őket azzal, hogy kész dolgot kínálunk nekik gépies elrecitálásra.

Lapunk minden számához bőséges irodalmi és lapszemlélet adunk, amely a szakirodalom mezején tájékoztatja az érdeklődőket.

Theológiai álláspontunk nem dogmatikus, de nem is kritikai, hanem a szó szabad és nemes értelmében pozitív. Két tény előtt hajlunk meg: a valóság és az eszmény ténye előtt: amaz előtt azért, hogy el ne szakadjunk a földi élettől, emez előtt azért, hogy el ne szakadjunk a mennyei élettől. Szemünk előtt Az áll, aki így szólt: én vagyok az út, az igazság, az élet. Mi az élethez való utat egyengetjük.

Kérjük lelkipásztortársainkat, jöjjenek segítségünkre. Tudjuk, hogy nagyon igénybe vannak véve, de azt is tudjuk, hogy igaz és jó ügyért minden áldozatra képesek. Miután tervünket csak kellő számú előfizető jelentkezése mellett valósíthatjuk meg: kérjük a nagy. lelkészeket, tiszt. segédlelkészeket, vallás tanárokat, hitoktatókat, mindenkit, ki az Úr szolgálatában gyarapodni kíván: szeptember hó 15-ig egy levelező lapon méltóztassanak dr. Ravasz Lászlót (Kolozsvár, Bocskay-tér 1. szám) értesíteni, szándékoznak-e folyóiratunkra előfizetni? Az első szám október havában jelenik meg és csak a jelentkezőknek küldetik meg.

Kolozsvár. 1915 augusztus hó.

Az Út szerkesztősége.

Ezen életrevaló vállalatot a magunk részéről a legmelegebben ajánljuk az illetékes körök figyelmébe.

— **Megjelent Fülöp József** körmeneti református lelkésznek „Isten a világháborúban“, háborús vonatkozású egyházi beszédek és néhány imádság című kötete 11 és fél ívnyi terjedelemben. Ára 3 korona 50 fillér. Megrendelhető a szerzőnél.

— **„Vasárnapi Ujság“** szeptember 9-iki száma az oroszországi harcok színtereiről ad pompás képeket: ezután eloszor jelennek meg ivangorod körüli harcaink képei. Vannak még ezenkívül képek az olasz barcterről s a háborúra vonatkozó egyéb jelenetek és részletek is helyet kapnak a számban. Szépirodalmi olvasmányok: **Lazsó Géza** és **Strug András** részve. Szöllősi Zsigmond tárcái, cikk a háború és időjárás kapcsolatairól. Egyéb közlemények: orosz foglyok munkája a fővárosban s a rendes heti rovatok; a háború rajzai, Irodalom és művészet, Sakkjáték stb. — A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, Egyetemutca 4.). Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A kollégium megnyitási ünnepélye.** Folyó hó 9-én d. e. 10 órakor volt a kollégiumban az új iskolai év ünnepélyes megnyitása, amely a nagytemplomban tartott istenisztelettel kezdődött, ahol dr. Veress István tanítóképző-intézeti igazgató tartotta az évmegnyitói imádságot. Az istenisztelet után a kollégium dísztermében folyt le a szokásos üdvözlés, amelynek sorát dr. Kun Béla mélyenjáró, lapunk más helyén közölt beszéde nyitotta meg, melegen üdvözölve az elnökséget,

dr. Baltazár Dezső püspökünket és gróf Degenfeld József főgondnokunkat, az egyetem s a város megjelent képviselőit. Dr. Kun Béla üdvözlő beszéde után tartalmas és formás beszéddel dr. Bernolák Nándor, az egyetem ez évi rektora üdvözölte a kollégiumot; beszédének különösen az a része váltott ki élénk tetszést, amely szerint a debreceni egyetem minden igyekezete oda fog irányulni, hogy a kollégium ősi hagyományait és a protestáns liberális elveit ápolja. Majd püspökünk üdvözölte az ő szokott ékesszólásával a kollégiumi tanárkart és ifjúságot, Isten áldását kérve reájok a beálló iskolai évre. A város nevében rendkívül meleg üdvözlő beszédet intézett a kollégiumi tanárkarhoz Márk Endre udvari tanácsos. Igen jól esett hallanunk a kollégiumból kikerült kiváló férfinak azon ígéretét, hogy a város tőle telhetőleg mindenkor segítségére jön a kollégiumnak. A kollégium megnyitói ünnepélyén ott láttuk még a többek között Pákozdi Sándor, Hajdumegye alispánját, Csóka Sámuel városi főjegyzőt, dr. Kiss Géza egyetemi jogi dékánt, dr. Láng Nándor egyetemi bölcsészeti kari dékánt, Dóczi Imre középiskolai felügyelő-tanárt, dr. Kardos Albert főreáliskolai tanárt, Kondor Kálmán városi főszűrmény-vezetőt, Kozma Zsigmond nagybajomi református lelkészt, Urai Sándor és Zih Sándor debreceni református lelkészeket s a városi tanács több tagját. Adja az ég, hogy az új iskolai év hozza meg mindnyájunknak s így a debreceni kollégiumnak is a várva-várt békét.

Püspökünk gyásza.

Még vérzőn sajog a seb, melyet két rokonnak a harcok során történt hősi halála szeretett püspökünknek és családjának szívére ütött: s íme a harmadik gyász is csakhamar bekövetkezett. — Szeptember 2-án édesanyja, az édes anyák, a gyermekekben is határtalan boldog édes anyák kiváló alakja, 68 éves korában csendesen elpihent. Gyapjuról, hol egyik fia családjának szerető körében érte a halál, Hajduböszörménybe szállították a boldogultat. A temetésre Debrecenből igen sokan utaztak ki, hogy tömeges megjelenéssel az elhunyt úrnő iránt érzett mély tiszteletüknek s a gyászoló család iránt szívőkben élő mély részvétőknek kifejezést adjanak. Debrecen városa, a tiszántúli egyházkerület, a református kollégium, a debreceni tudományegyetem, a tanítóképző-intézet, a református főgimnázium tanárok és tisztviselők jelenlétével népesen volt képviselve a temetésen. Megjelentek a hajduböszörményi egyház részéről is a lelkészek, a főgondnok, tanítói kar, a város tisztviselői kara s óriási nagy közönség a hajduság ősi városából. A hajduböszörményi pályaudvarról az ott várakozó gyászkozsira a családtagok helyezték át a koporsót. A gyászkozsit a család, a rokonok, a tisztelő ismerősök számtalan koszorúja borította el, azok között volt a tiszántúli egyházkerület és a református kollégium, valamint a debreceni

tudományegyetem díszes koszorúja is. A hajduböszörményi dalegylet az uton a temetőig megható gyászénekeket zengett. A temetőbe érkezés után Kiss Ferenc tudományegyetemi tanár s egyházkerületi főjegyző fenséges eszmékben gazdag imádságot mondott, melynek találó kifejezései, mélyen járó gondolatai hű tükörét adták annak a veszteségnek, melyet a család, az egyház s a társadalom a boldogultnak a halálával szenvedett. Aztán még egy pár gyászének és a közönség éneke hangzott el s püspökünk szülőanyja, a női erények gazdag mintaképe a családi sírboltban talált előtte elköltözött férjének hamvai mellett pihentető nyugalmat. Emlékét mindnyájan sokáig híven őrizzük szívünkben. A család a hálalozásról a következő gyászjelentőt bocsátotta ki:

Fájdalomtól mélyen lesújtott szívvel tudatjuk minden résztvevővel, hogy a szerető édes jó anya és nagyanya özv. U. Szabó Mihályné szül. Czeglédy Mária életének 68-ik évében, az 1915-ik év szeptember havának 2-ikán reggeli 9 órakor rövid betegeskedés után csendesen, szenvedés nélkül elhunyt. Kedves halottunk földi részeit a Biharmegyei Gyapjúról Hajduböszörménybe szállítjuk és az ottani családi sírboltban a hó 5-ikén örök nyugalomra helyezjük. Gyapju, 1915 szeptember 3. Áldás és béke poraira! Első férjének gyermekei: Baltazar Gábor, Baltazar Mária férjével U. Szabó Antallal, Baltazar János nejével Christoph Eleonorával, dr. Baltazar Dezső nejével U. Szabó Izával. Unokái: U. Szabó Erzsébet férjével dr. Nagy Elekkel, U. Szabó Anna, U. Szabó Mária, Baltazar Mariska, Baltazar Kata, Baltazar János, Baltazar Erzsike, Baltazar László, Baltazar Iza, Baltazar Évike.

— **A bihardíószegi ref. egyház harangajándéka.**

A bihardíószegi ref. egyház f. hó 5-én tartott presbyteri gyűlésén püspökünk fölhívására egyhangú lelkesedéssel ajánlotta fel legkisebbik harangját a hadvezetőségnek. Amidőn Fias Kálmán lelkész a presbyterium előtt tolmácsolta a haza érdekében hozandó áldozat szükségességét, szem nem maradt szárazon a presbyterek között, hiszen arról volt szó, hogy régi, még a XVIII. századból származó kedves harangjuktól kell megválniok. De azért örömet hozták meg az áldozatot, mert a hazáról van szó, már pedig a bihardíószegiek, hazafiság tekintetében, nem szerettek sohasem hátramaradni. A harang levételét ünnepélyes formák között akarják megtartani s az elszállítás költségét az egyház vállalta magára. Üdvözljük ez alkalommal a derek bihardíószegieket!

— **Levél a szerkesztőhöz.** Tisztelt Szerkesztő Úr! Tarnóczy Lajosnak a Debreceni Protestans Lap 35-ik számában megjelent közleményére azt válaszolhatom, hogy neki nem én ellenem, hanem azon egyházmegyei bizottság ellen kellett volna vádat emelnie, mely Péntek Ferencet Berekböszörménybe meghívhatónak jelentette ki.

Engem személyesen csak az a vád illethet, hogy a törvényszerűen megtartott választás után 15 nap elteltével Péntek Ferencnek megadtam az engedélyt arra, hogy a berekböszörményi lelkészi állást elfoglalhassa. — Ha Tarnóczy Lajos úr figyelembe vette volna azon megjegyzésemet, hogy több egyházmegyében az a szokás, hogy a segédlelkész ott marad abban az egyházban, melyben a lelkész halálakor szolgált, a megüresedés után egészen a pályázat meghirdetéséig és mégis választható: akkor több esperes, illetőleg egyházmegyei bizottság ellen emelhetett volna vádat. Én Péntek Ferencet nem ismerem, nem állhatott tehát érdekemben az ő megválasztatása. Azt pedig, hogy az évek óta sok bajjal küzdő egyházat kár lett volna magára hagyni, nem arra értettem, hogy ő ezeket a bajokat rövid idő alatt rendbe hozza, mert hiszen Percz István urat kértem fel a felügyelő lelkészre, hanem arra, hogy Berekböszörményben 3000-et meghalad a lelkek száma s ezeket kár lett volna lelkészi szolgálat nélkül hagyni, mivel főtiszteletű és méltóságos püspök úrnak sem áll mindenkor módjában, hogy valamely egyházba azonnal segédlelkészt rendelhessen. — Tiszteletem kifejezésével vagyok Nagyszalontán, 1915 aug. 31. *Böszörményi Lajos.*

— **Hirdetmény.** Az Országos Birói és Ügyészi egyesület debreceni internátusában még néhány ingyenes és néhány félfizetéses hely vár betöltésre. A félfizetéses helyre felvett hallgatók évi 500 kor. ellátási díjat fizetnek. Az internátus teljes ellátást nyújt és egyetemi tanár vezetése alatt áll. A felvételre bírák és ügyészek, valamint más állami tisztviselők fiai előnyben részesülnek. A pályázatokat a folyó hó 10-ig akár az Egyesület elnökségénél (Budapest, I. Ráth György-u. 20. szám), akár nálam lehet benyújtani. Debreczen, 1915 szeptember hó 3-án. *Dr. Bernolák Nándor*, e. i. Rector.

— **Füty a sötétben.** Ki ne ismerné az inasgyerekeknek azt az alakját, mely, mikor a körülmények sötét este, vagy éjjel hajtják valahová, — a maga bátorítására elkezd fütyölni, mintha mondaná: lássátok, én nem félek! Ez a jelenet jut eszünkbe akaratlanul is most, mikor az ellenünk összefogott hatalmak szócsöveinek nyilatkozatait halljuk. Minden nyilatkozatnak egy a tenorja, mint az összeszimmolt hangszeré. Fogadkoznak erősen, hogy ők még ezután kezdik a tulajdonképeni offenzívát. Az, hogy katonáiknak százezrei haraptak a fübe már, kiknek özvegyei és árvái szívet markoló jajja töltik be a feldúlt határokat, — hogy százezrek, vagy milliók lettek már az ő tevékenységükre vézve hasznavehetetlenekké, mint a győző szövetség foglyai: az nekik mind semmi. Egy-egy miniszter, sőt maga a fehér cár is kiáll a fórumra s hozzánk átkiabálva hirdetik az üzenetet, hogy ők nem félnek, nem tángitanak. Majd megmutatják ők nemsokára nekünk. A békét tehát hiába kínálgatjuk nekik, azt még nem fogadják el; hallani sem akar arról mindaddig, míg földjükön egy ellenséges katona áll. Hát nézzük, hogy is áll a dolog? Mi nem

kínálgatjuk a békét. Mi végezzük hiven a reánk váró nehéz kötelességet. Haladunk a ránk kényszerített úton lankadatlanul, igaz lelkesedéssel abban a reményben, hogy véünk hullása gazdagítani fogja eddigi győzelmünk aratási eredményét. Hareteri jelentéseink nem hemzsegek a hazugságtól. Célunk pedig feireismerhetetlen, t. i. hogy szabaddá tegyük az elnyomott népeket, széttörjük a vérszopó atyáskodás föld porába görnyesztő bilincseit; nyissunk világosságot a babona, az elfogultság és lelki sötétség gyászos vidékein s végül, hogy biztosítsuk mind a magunk, mind a szabaddá lett népek általános békéjének anyagi és erkölcsi áldásait a magasabb kultúra törvényei szerint. És ezek mellett áldozunk erőnket meghaladólag. Mert bizony a túloldaltól hirdetett kultúra színes hazugság, melynek egy jöttája sincs meg a szomorú valóságban. Mert annál a nemzetnél, mely saját polgárainak szegényes viskóit felperzseli, mindenéből kifosztja s amely elhagyatott, védtelen asszonyokat, gyermekeket állít elővédül vitéz hadserege elé, hogy az menekülhessen, emezeket pedig a győzelmes fegyverek prédául dobja: hiába keressük a kultúrát; a legvadabb, a legpiszkosabb vandalizmus az, mely a teremtett világban semmitsem tekint szentnek. Hogy az orosz millió meg millió katonát képes még most is a hareterre vetni: az lehet igaz, fölötté nem kezekeztünk. De, hogy milyenek lesznek azok a katonák, akikben a hősi bátorságot a kancsuka kelti fel? azt már tudjuk a gyakorlatból. És hogy a cá mert szokik az ő biztos menedéket nyújtó fővárosából: szinte megfoghatatlan volna előttünk, ha nem tudnók, hogy a zsarnokság pántjaival összerótt hatalom korhadt gerendái recsegnek immár s közeleg az összeroppanáshoz. Mi hát nem kínáljuk a békét sem közvetve, sem közvetlenül, csak elfogadjuk kész szívvel, ha olyan formában jelentkezik, hogy a mi becsületes gondolkozásunkkal egybevág, szándékainknak megfelel s feltételeinket, reményeinket minden irányban fedi. Ilyenre készek vagyunk bármikor, mert bennünket nem az öldöklés, pusztítás sötét szelleme vezet a most folyó, de talán évszázadokra is kiható küzdelmünkben, hanem a minden téren haladást, fejlődést biztosító béke. Addig pedig, míg ennek az ideje eljön s mint az érett gyümölcs, magától lehull: Istenben bizó hittel nézzük a jövőt, könnyeinket széttmorzsoljuk, fájdalomainkat elnyomjuk s az ellentáborok szélkakasainak fenyegető rikoltozása előttünk nem lesz más, mint a bátorságot szinlelő inasgyerek füttye a sötétben. *Nagy Károly.*

— **Kollégiumunk gyásza.** Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért. János XV. 13. A debreceni m. kir. tudományegyetem tanácsa nevében, a vesztes fájó és az áldozás felemelő érzetével jelentem, hogy református hittudományi karunk rendes hallgatója **Imre János** végzett theologus, a debreceni kollégium jövő évre megválasztott széniora, a III. honvéd gyalogezred tartalékos hadap-

ródja, önként vállalt hadi szolgálata közben az olasz hareterén kapott súlyos sebesülése folytán, f. évi június hó 29-én a tarwisi kórházban, ifjú élete 25-ik évében, a hazáért hősi halált halt. Debrecen, 1915 aug. hó 31-én. Kiss Ferenc, e. i. rector.

Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért. János XV. 13. A debreceni m. kir. tudományegyetem tanácsa nevében, a vesztes fájó és az áldozás felemelő érzetével jelentem, hogy református hittudományi karunk hallgatója **Jakab Sándor I.** éves theologus, a III. honvéd gyalogezred tartalékos hadapródja önként vállalt hadi szolgálata közben f. évi július hó 29-én az északi hareterén Belzyce mellett vívott ütközetben, ifjú élete 21-ik évében, a hazáért hősi halált halt. Debrecen, 1915 aug. hó 31-én. Kiss Ferenc e. i. rector. Nyugodjanak békén az értünk harcolt, szenvedett és elhunyt derék ifjak. Emlékek örökre szívünkben él.

— **Válasz nt. Gőnczy Sándor barátom cikkére.**

E lap legközelebbi számában az adósegély kiutalására vonatkozó cikkét az én igen tisztelt régi barátom a szerkesztőhöz intézi, de mivel az ügyis a köz figyelmébe van ajánlva, megengedi azt nekem mind ő, mind pedig a szerkesztő úr, hogy az adósegély fizetésére vonatkozó indítványomat most alkalmasszerűleg megtegyem. Jelenleg az adósegélyt az egyházkerületi pénztárnok csak akkor küldi el az egyházmegyék pénztárnokához, ha minden egyház nyugtáját megkapta attól. Természetes dolog, hogy 50—60 egyén között mindig kerül legalább egy, aki valami ok miatt nyugtájával megkésik. Ez a késedelem váltja ki aztán a sok keserű panaszt. Ennek szánására nekem kettős indítványom van. Egyik az, hogy az egyházkerületi pénztárnok az egyházmegyei pénztárnok ideiglenes nyugtájára adja ki az egyházmegye adósegély összegét s záros határidő alatt megkapja ettől vagy a kifizetett nyugtákat, vagy a fel nem vett összeget. Ha akár az egyházkerület, akár a ker. pénztárnok azt kívánná, hogy az egyházmegyei pénztárnokért vállaljon garanciát az egyházmegye, vagy tegyen le biztosítékot, ez sem ütközik semmi nehézségbe. Másik megoldási módozat az lehet, hogy szedjék be az egyházmegyék pénztárnokai a felbélyegzett s aláírott, de az összeg száma helyét üresen hagyott nyugtákat június és december hó 15-ig s a kiutaláskor írják be ők az összeget. Valami nagy munkával ez nem terhelné meg s 15—30-ig volna ideje a késedelmeskedőket vagy feledékenyeket megsürgetni s 1-éig elérhetné, hogy a nyugták mind együtt lennének. Megvallom, hogy én magam részéről az előbbi módot látom célravezetőnek, mert az emberi gyöngeségből eredő hanyagság a második módozat mellett mindig sok kellemetlenséget okozna az egyházmegyei pénztárnoknak. Mindenesetre tenni kell valamit ezen segély pontos kifizetésére vonatkozólag, ha egyebet nem, azon legkönnyebben keresztül vihető újítást, hogy hiva-

talosan kijelenti a kerület, miszerint az adósegély március és szeptember 1-én esedékes. Akkor aztán nem panaszkodhat senki ezen idő előtt késedelemért. *B. A.*

— **Az érendrédi** ref. egyház közönsége szeptember 5-én két harangja közül a nagyobbikat = 422 kgr., mely 1911. évben a hívek közadakozásából készült, hazafias lelkesedéssel *díj nélkül* ajánlotta fel hadi célra. Érendred, 1915 szeptember 6. Hazafias üdvözléssel: Csutoros Albert, ref. lelkész.

— **A kisújszállási ref. főgimnáziumban** a beiratásoknak a nyomtatott Értesítőben hirdetett ideje (szept. 1–5.) közbejött akadályok miatt kiterjesztetett szept. 14-ig. Ünnepeles évnyitás és a tanítás kezdete szept. 15-én.

— **Sajtóhiba-igazítás.** Lapunk legutóbbi számában az 569. lapon, az első hasáb alulról számított 19-ik sorában e helyett a szedés helyett: „cimeretlen“, ez olvasandó, hogy: „ismeretlen“.

— **Lelkeszi házakhoz** ügyes varrónő ajánlkozik. Vidékre is elmegy. Cim a kiadóhivatalban.

— **Előfizetőink és hirdetőink** figyelmét felhívjuk, hogy a kiadóhivatalt érintő mindennemű levelezések, reklamációk, hirdetési díjak stb. kifejezetten *Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda* címére küldendők.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Pályázat.

Szaniszlói ref. egyháztanács orgonista-tanítói állásra hirdet pályázatot. Jövedelem: 320 korona terményváltás egyház pénztárából; 10 hold fekete, 12 hold homok föld élvezete; egy vékás káposztáskert; 500□-öl beültetett szőlőföld; 2 szobás lakás és mellékhelyiségek 900□-öl házikerttel; 5 darab legeltetési jog; törvényes kiegészítés az államtól. Földek adóját egyház fizeti.

Pályázatok lelkész hivatalhoz küldendők szeptember 26-ig.

Takács Ferenc,
ref. lelkész.

Pályázat.

A berei ref. egyház, — hadbavonult kántortanítója hazaérkezéseig, — pályázatot hirdet helyettes kántortanítói állásra.

Kötelessége: I—VI. oszt. vegyes iskola vezetése s a kántori teendők végzése.

Fizetése: havonként 80 korona s lakás. Egy szoba be van butorozva.

Nők is pályázhatnak. A kérvények szept. hó 25-ig adandók be. Az állás okt. 15-én elfoglalandó.

Bere, 1915 szept. 7-én.

Tukacs László,
ref. lelkész.

u. p. Csomaköz, Szatmár megye.

Pályázat.

Az erdőgyaraki ref. egyház pályázatot hirdet egyik tanítói állására. Javadalma: 1. természetben lakás kerttel; 2. 1000 □-öl szántóföld haszonélvezete; 3. az egyház pénztárából 100 korona készpénz; 4. államsegély.

Kötelessége: Az I—II. vegyes osztály tanítása. Lelkész akadályoztatása esetén annak helyettesítése. A másik tanítónak mint kántornak is — betegség esetén — helyettesítése. Ha az egyház orgonát állít be, a templomi éneklésnek orgonán való vezetése.

Pályázati határidő 1915 szept. 25. Választás szept. 26-án. Állás október 1-én elfoglalandó.

Erdőgyarék, Bihar m. 1915 szept. 5.

Bugyi János,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A csomaközi ref. egyház, a község határában levő gróf Dégenfeld József úr tulajdonát képező, Feketetag nevű tanyán felállítandó ref. iskola tanítói állására pályázatot hirdet.

Fizetés: 1. Gróf Dégenfeld József úr és utódai részéről felajánlott évi 100 (egyszáz) korona.

2. Államsegély, megfelelő fokozatban.

3. Természetben tisztességes lakás és kert.

Kötelesség: az I—VI. osztályok egyházkerületi tanterv szerint való vezetése és a községben kántori teendők végzése.

Pályázhatnak tanítónők is.

Az állás október 1-én elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvényüket alantírhoz szept. 19-éig adják be.

Kelt Csomaközön, 1915 aug. 26-án.

Tárczy Géza,
ref. lelkész, isk.-sz. elnök.

(1—2)

Pályázat.

A kisnyégerfalvai református egyház 1915—1916. iskolai évre kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet.

Kötelessége: I—VI. osztályú vegyesiskola vezetése.

Fizetése 800 korona (8 hónapon át) havonként előre fizetve és 1 szobás lakás.

Az állás október 1-én elfoglalandó; kérvények lelkészi hivatalhoz küldendők folyó évi szeptember 15-ig.

Pályázhatnak okleveles tanítónők is.

Köröstárkány (Bihar m.), 1915 aug. 23-án.

Hodor István,
református lelkész.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precizen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

r é g i o r g o n á k a t
átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

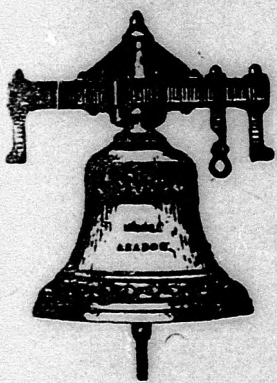
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ércöntődéje, szivattyugár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-alványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való kitasát, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes arlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

orás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktara.

A református egyházak szállítója.

Két hét alatt elfogyott!

És most jelent meg

második kiadásban

a hazai protestáns egyházak nagy imádságírójának

Szolnoky Gerzson-nak

Háborus idők

imádságos könyve

hadbavonultak és azok családjai számára című munkája.

Tartalmaz 55, a gyorsan változó viszonyok között is minden alkalomra és úgy a katonák mint az itthonmaradottak számára megfelelő imádságot, ezenkívül zsolnárokat és dicséreteket.

A 160 oldalra terjedő $12\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes kemény kötésben 1 kor., 10 darab vételnél 90 fillér, 100 darab vételnél 75 fillér.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN.